

ČJ 7 sloh – zatím nic

ČJ 7 literatura – zatím nic

ČJ 7 mluvnice !! – všechny úkoly doručit do Pá 20.3. k opravě (možno i postupně posílat jednotlivé úkoly – uvítám 😊) – některá cvičení budou známkována !

1.a 2. týden – ideálně vypracovat na počítači ve wordu a poslat mailem – flajsmanova@zskasejovice.cz (zároveň tím plníte úkol z informatiky), popř. možno ručně napsat do sešitu a vyfotit, poslat mailem

učebnice str. 47/3 určit mluvnické kategorie u všech podtržených podstatných jmen – pís. (pád, číslo, rod, vzor)

učebnice str. 48/5, 6, 7, 8a) str. 49/9 – vše písemně přehledně, ideálně na PC, popř. nafotit a poslat mailem!! (nejprve si ale **postupně** přečtete následující přehledy, informace budete potřebovat)

!!!!zopakovat přídavná jména , zájmena, číslovky a slovesa – přečtět si přehledy před vypracováním cvičení!!!! (je toho hodně, ale v učebnici žádné přehledy nemáte), vypisovat nic nemusíte

Nejedná se o novou látku, ale o opakování (přestože si to ne všichni pamatujete!)

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

Přídavná jména (latinsky **adjektiva**) jsou slovním druhem, který vyjadřuje **vlastnosti osob** (*chytrý chlapec*), **zvířat** (*chlupatý pes*) nebo **jevů** (*kulatý stůl*) či **vztahy přivlastnění** – kdo co vlastní (*Matčino zrcátko*). Přídavná jména tedy rozvíjí, doplňují nebo blíže určují jména podstatná.

Přídavné jméno se většinou vyskytuje v přítomnosti podstatného jména, nejčastěji před ním (*mobilní telefon, ovocný koláč, bratrův svetr* apod.). Na přídavné jméno se vždy můžeme zeptat následujícími otázkami:

1. **Jaký, který?** (*vzdálený kraj, čtvercový pozemek, červená sukně, houbový pokrm, kamenný chodník*)
2. **Čí?** (*Aniččin deník, strýcův počítač, Martinovo kolo, učitelovy poznámky*)

Přídavné jméno = ohebný slovní druh

Přídavná jména jsou řazena mezi tzv. **ohebné slovní druhy**, to znamená, že mění svůj tvar dle potřeby (mají jiný tvar v závislosti na jmenném rodě, čísle i pádu), a to změnou koncovky. **U přídavných jmen tomuto jevu říkáme skloňování** (stejně je to u podstatných jmen, zájmen a číslovek), u sloves časování.

Mluvnické kategorie přídavných jmen

Mluvnické kategorie (někdy také používáme spojení mluvnické významy) jsou kategorie, které můžeme u přídavných jmen určit. Jsou to vlastně všechny změny, které se dějí se slovem při skloňování. Díky tomu můžeme lépe vyjádřit to, co chceme, protože se konkrétní slovo přizpůsobí ostatním ve větě. Tři první kategorie (**rod, číslo a pád**) již známe z [podstatných jmen](#), a to se nám teď bude hodit. Nyní si všechny kategorie rozebereme detailněji:

Rod (jmenný rod)

U jmen přídavných, stejně jako u těch podstatných, rozlišujeme tři základní rody:

- **mužský rod** – můžeme si pomoci tím, že použijeme ukazovací zájmeno „**ten**“ (*mladý muž, sloní chobot, skleněný džbán, Markův sešit*)
- **ženský rod** – pomáháme si ukazovacím zájmenem „**ta**“ (*silná žena, barevná šála, kožená peněženka, velká želva*)/li>
- **střední rod** – pomáháme si ukazovacím zájmenem „**to**“ (*utržené sluchátko, francouzské letadlo, pruhované pyžamo, Martinino morče*)

Při určování rodu se řídíme především podstatným jménem, které následuje (mladý **muž** – ten muž) a zakončením přídavného jména (**mladý muž**).

Číslo (jmenné číslo)

Jmenné číslo označuje to, zda daný jev (osoba, zvíře) existuje pouze jednou nebo ve větším počtu.

- **Číslo jednotné** označuje jednu osobu, zvíře či věc (např. *roztomilé kotě, nová tabule, větný rozbor*).
- **Číslo množné** označuje větší množství osob, zvířat nebo věcí (např. *vlnité vlasy, dozrálé třešně, podstatná jména*).

Při určování čísla u přídavných jmen je pro nás opět rozhodující tvar souvisejícího podstatného jména a koncovka jména přídavného (**červený svetr** × **červené svetry**).

Pád

Český jazyk rozlišuje 7 pádů. Pády nám pomáhají vyjadřovat vztahy jmen k dalším slovním druhům ve větě.

pád	přídavné jméno
1. pád (nominativ)	<i>pohledná</i> (dívka)
2. pád (genitiv)	<i>pohledné</i> (dívky)
3. pád (dativ)	<i>pohledné</i> (dívce)
4. pád (akuzativ)	<i>pohlednou</i> (dívku)
5. pád (vokativ)	<i>pohledná</i> (dívko)
6. pád (lokál)	<i>pohledné</i> (dívce)
7. pád (instrumentál)	<i>pohlednou</i> (dívkou)

Při určování konkrétního pádu je pro nás opět rozhodující tvar podstatného jména (bez pohledné **dívky** – Koho? Čeho?) a zakončení přídavného jména (**pohledné**).

Druh

Druh je specifická kategorie, kterou určujeme pouze u přídavných jmen (můžeme určit i u dalších slovních druhů, např. zájmen nebo číslovek – každý slovní druh má ale jiné druhy, které můžeme určovat). Jedná se o zařazení přídavného jména do nějaké užší skupiny. Toto členění nám může výrazně pomoci, pokud si nebudeme vědět rady s pravopisem a psáním koncovek y/i u přídavných jmen. Rozlišujeme tedy:

- - **Měkká přídavná jména** – jsou zakončena zpravidla na „í“, a to proto, že se skloňují **podle vzoru jarní** (tzv. měkký vzor). Poznáme je především tak, že při změně rodu se tvar přídavného jména nezmění (tzn. v mužském, ženském i středním rodě bude tvar přídavného jména úplně stejný).

cizí muž, **cizí** žena, **cizí** dítě – stejně jako jarní: **jarní** déšť, **jarní** zelenina, **jarní** sluníčko

- - **Tvrdá přídavná jména** – jsou často zakončena na „y“, ale ne vždy! Jsou to ta přídavná jména, která se skloňují **podle vzoru mladý**, který je označován jako tzv. tvrdý vzor. Vždy je spolehlivě poznáme tak, že mění svůj tvar (zakončení) podle rodů.

milý chlapec, **milá** dívka, **milé** dítě, stejně jako mladý: **mladý** muž, **mladá** žena, **mladé** dítě

- - **Přivlastňovací přídavná jména** – jsou to taková, která vyjadřují vztah – komu něco patří, kdo je vlastníkem, či je daná věc. Podstatné jméno tak někomu přivlastníme. Na přivlastňovací přídavná jména se proto ptáme: **Čí?** Skloňujeme je **podle vzorů otcův a matčin**.

Petřiny klíče, **sourozencovy** knihy, **učitelův** notes, **Novákův** pes

Vzor

Kategorii vzoru známe již z podstatných jmen a to se nám hodí, protože princip určování je velmi podobný. Přiřazení přídavného jména ke vzoru je vlastně přiřazení určité šablony, podle které potom jméno skloňujeme a podle které také volíme správné y/i v zakončení. Tuto kategorii se tedy musíme naučit ovládat **hlavně kvůli správnému pravopisu**. Při určování správného vzoru je nám nápomocná i kategorie druhu. U přídavných jmen rozlišujeme následující vzory.

Vzor jarní

Podle tohoto vzoru se skloňují **přídavná jména měkká** (měkký druh). To jsou ta, jejichž tvar zůstává ve všech rodech stejný – *jarní* déšť, *jarní* zelenina, *jarní* slunce. Tento vzor je, co se pravopisu týče, velice jednoduchý. Vždy, když se přídavné jméno skloňuje podle vzoru jarní, píšeme na konci jména „í“.

JARNÍ - měkký vzor - jednotné číslo množné číslo

pád	mužský rod	ženský rod	střední rod	množné číslo
1., 5. pád	jarní	jarní	jarní	jarní
2. pád	jarního	jarní	jarního	jarních
3. pád	jarnímu	jarní	jarnímu	jarním
4. pád	jarního (než. jarní)	jarní	jarní	jarní
6. pád	jarním	jarní	jarním	jarních
7. pád	jarním	jarní	jarním	jarními

Vzor mladý

Podle tohoto vzoru se skloňují **přídavná jména tvrdá** (tvrdý druh). Tento vzor je poněkud záluďnější v pravopisu a je třeba si na něj dát větší pozor. Vzor mladý je označován jako tvrdý kvůli svému zakončení v 1. pádě jednotného čísla mužského rodu (mladý muž) a dalších pádech. „Y“ však není pravidlem ve všech pádech a rozhodně se nevyskytuje automaticky ve všech tvarech.

Příklady:

mladý chlapec (jednotné číslo, ptáme se: Jaký?) × **mladí** chlapci (množné číslo, ptáme se: Jací?, ukážeme si zájmenem „ti“)

Pozor na pravopis u koncovky **-ými** (7. pád množného čísla) – *mladými, bohatými, plastovými, červenými*

MLADÝ - tvrdý vzor - jednotné číslo		množné číslo		
pád	mužský rod	ženský rod	střední rod	množné číslo
1., 5. pád	mladý	mladá	mladé	mladí (m.) (než. mladé), mladé (ž.), mladá (s.)
2. pád	mladého	mladé	mladého	mladých
3. pád	mladému	mladé	mladému	mladým
4. pád	mladého (než. mladý)	mladou	mladé	mladé (m., ž.), mladá (s.)
6. pád	mladém	mladé	mladém	mladých
7. pád	mladým	mladou	mladým	mladými

Vzor otcův/matčín

Tyto vzory náleží přivlastňovacím přídavným jménům. Ke vzoru otcův jsou přiřazována přídavná jména rodu mužského (*Petrovy sestry, Novákovi psi*), ke vzoru matčín rodu ženského. Problematický zde může být pravopis. Při rozhodování musíme brát v potaz související podstatné jméno, konkrétně jeho rod. Platí zde stejná pravidla jako u shody přísudku s podmětem.

Příklady:

- **otcovi/matčíní bratři** (bratři jsou rodu mužského životného – proto píšeme na konci přídavného jména „í“ – mohu si ukázat: „**ti**“ bratři)
- **otcovy/matčiny talíře** (talíře jsou rodu mužského neživotného – proto píšeme na konci přídavného jména „y“ – mohu si ukázat „**ty**“ talíře)

- **otcovy/matčiny knihy** (knihy jsou rodu ženského – proto píšeme na konci přídavného jména „y“ – mohu si ukázat: „ty“ knihy)
- **otcova/matčina kořata** (kořata jsou rodu středního – proto píšeme na konci přídavného jména „a“ – mohu si ukázat: „ta“ kořata)

pád	OTCŮV/MATČIN - jednotné číslo			množné číslo
	mužský rod	ženský rod	střední rod	
1., 5. pád	otcův/matčín	otcova/matčina	otcovo/matčino	otcovi/matčini (m.) (než. otcovy/matčiny), otcovy/matčiny (ž.), otcova/matčina (s.)
2. pád	otcova/matčina	otcovy/matčiny	otcova/matčina	otcových/matčíných
3. pád	otcovu/matčínu	otcově/matčíně	otcovu/matčínu	otcovým/matčíným
4. pád	otcova/matčina (než. otcův/matčín)	otcovu/matčínu	otcovo/matčino	otcovy/matčiny (m., ž.), otcova/matčina (s.)
6. pád	otcovu/matčínu, otcově/matčíně	otcově/matčíně	otcovu/matčínu, otcově/matčíně	otcových/matčíných
7. pád	otcovým/matčíným	otcovou/matčinou	otcovým/matčíným	otcovými/matčínými

Stupňování přídavných jmen

Přídavná jména se dají stejně jako příslovce stupňovat. To znamená, že mohou vyjádřit trojí stupeň dané vlastnosti – v případě, že chceme vyjádřit, že něco se vyskytuje ve větší míře než něco jiného (něco je větší/menší/delší než něco jiného, co je velké, malé, dlouhé). **Toto platí pouze pro přídavná jména měkká a tvrdá**, přídavná jména přivlastňovací stupňovat nelze.

Máme 3 stupně přídavných jmen:<

1. stupeň – základní tvar (*suchý, bezpečný*)
2. stupeň – tvoříme příponami **-ější/-ejší** (*příjemnější, veselejší*), **-ší** (*užší, sladší, nižší, mladší*)
3. stupeň – je tvořen předponou **nej-**, která se připojuje ke 2. stupni přídavného jména (*nejkrásnější, nejmoudřejší, nejmladší, nejúžší*)

Příklady:

dlouhý – delší – nejdelší

příjemný – příjemnější – nejpříjemnější

úzký – užší – nejúžší

malý – menší – nejmenší

Ale pozor, některá přídavná jména se v češtině stupňují nepravidelně, např.:

zlý – horší – nejhorší

Stupňování jsme se více věnovali v samostatném článku o [stupňování přídavných jmen](#).

Jmenné tvary přídavných jmen

Některá přídavná jména tvrdá mohou tvořit v 1. pádě množného i jednotného čísla tvary jmenné – to jsou tvary, které jsou zkráceny a nekončí běžně na dlouhé *ý/í*. Např. *bos* (mužský rod), *bosa* (ženský rod), *boso* (střední rod) místo tradičního přídavného jména *bosý, bosá, bosé*. Příklady:

- povinný, povinná, povinné – jmenné tvary: **povinen, povinna, povinno**
- šťastný, šťastná, šťastné – jmenné tvary: **šťasten, šťastna, šťastno**
- zdravý, zdravá, zdravé – jmenné tvary: **zdráv, zdráva, zdrávo**

Při psaní koncovek u jmenných tvarů přídavných jmen se řídíme podobnými pravidly jako u shody přísudku s podmětem. Měkké „i“ píšeme pouze v 1. pádě množného čísla rodu mužského životného. V 1. pádě rodu mužského neživotného a ženského píšeme „y“, u rodu středního „a“.

Zájmena = ohebný slovní druh

Zájmena (společně s podstatnými jmény, přídavnými jmény, zájmeny, číslovkami a slovesy) patří mezi tzv. ohebné slovní druhy. To znamená, že **mění svůj tvar a přizpůsobují se tvarům okolních slov**.

Já jsem se smál. × Smáli se *mi*. × Smála se tomu se *mnou*.

(stejně zájmeno „já“ ve třech různých tvarech)

Druhy zájmen

Zájmena můžeme rozdělit do [několika kategorií](#) podle toho, jakou funkci zastávají a co vlastně vyjadřují. V tomto případě hovoříme o druzích zájmen.

druhy zájmen příklady

osobní *já, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony, ona, se*

přivlastňovací *můj, tvůj, jeho, její, náš, váš, jejich, svůj*

ukazovací *ten, tenhle, tento, onen, takový, týž, tentýž, sám*

tázací *kdo, co, jaký, který, čím*

vztažná *kdo, co, jaký, který, čím, jenž*

neurčitá *někdo, něco, nějaký, některý, něčí, kdosi, cosi, jakýsi, kterýsi, cokoli, jakýkoli, málokterý, máločí, ledakdo, ledaco, ledajaký, ledakterý, lecjaký, leccí, ledasco, ledaskdo, ledaskterý, každý, všechen...*

záporná *nikdo, nic, nijaký, ničí, žádný*

Mluvnické kategorie zájmen

U zájmen (stejně jako u jiných ohebných slovních druhů – podstatných jmen, přídavných jmen, číslovek a sloves) můžeme určovat tzv. mluvnické kategorie (někdy též používáme pojmenování mluvnické významy). Jedná o změny, které se se slovním druhem dějí při procesu skloňování. U zájmen určujeme následující: **jmenný rod (životnost), číslo, pád vzor a druh**. Nutno říci, že při určování kategorie rodu, čísla a pádu nám pomůže podstatné jméno, které se k zájmenu váže.

Rod (jmenný rod)

U zájmen rozlišujeme tři základní rody:

- **mužský rod** – např.: *náš* svetr, *jeho* bratr, *nějaký* pes, *on*
- **ženský rod** – např.: *moje* halenka, *její* bratr, *žádná* odpověď, *ona*
- **střední rod** – např.: *moje* triko, *jeho* kolo, *nějaké* náměstí, *ono*

U všech zájmen ale jmenný rod určit nemůžeme. Existuje speciální skupina zájmen, u které není možné rod určit (tzv. bezrodá). Jedná se o zájmena *já, ty, my, vy, se*. Více se o nich dočtete ve článku [Zájmena bezrodá](#).

Číslo (jmenné číslo)

V českém jazyce rozlišujeme číslo jednotné a číslo množné, podle toho, v jakém počtu se skutečnost vyskytuje.

Číslo jednotné – označuje jednu skutečnost (osobu, zvíře, věc apod.).

Např.: *moje* tužka, *náš* pes, *žádná* odpověď

Číslo množné – označuje více skutečností (více osob, zvířat, věcí apod.).

Např.: *mé* tužky, *naši* psi, *žádné* odpovědi

Pád

Český jazyk rozlišuje 7 pádů. Pády jsou mluvnická kategorie, která dokáže vyjádřit vztahy jmen k dalším slovním druhům ve větě.

7 pádů	pádová otázka	příklad
1. pád (nominativ)	Kdo? Co?	<i>můj</i> svetr
2. pád (genitiv)	(bez) Koho? Čeho?	<i>mého</i> svetr <u>u</u>
3. pád (dativ)	(ke) Komu? Čemu?	<i>mému</i> svetr <u>u</u>
4. pád (akuzativ)	(vidím) Koho? Co?	<i>můj</i> svetr

5. pád (vokativ) oslovujeme, voláme—
 6. pád (lokál) O kom? Čem? *mém svetru*
 7. pád (instrumentál)(s) Kým? Čím? *mým svetrem*

Vzor

Skloňování zájmen se na první pohled může zdát poměrně složité, ale po bližším prozkoumání tomu tak není.

Zájmena můžeme rozdělit do třech větších skupin podle toho, k jakému typu skloňování náleží a podle jakého vzoru je můžeme skloňovat. Rozlišujeme následující typy skloňování:

- **Zájmenné skloňování** – je takové, které používá vlastní (zájmenné) vzory: vzor **ten** (tvrdý vzor) a vzor **náš** (měkký vzor).
- **Adjektivní skloňování** – to se řídí vzory přídavných jmen **mladý** (tvrdý vzor) a **jarní** (měkký vzor).
- **Nesklonná zájmena** – některá zájmena skloňovat nelze a jsou tedy tzv. nesklonná.

Skloňování zájmen podle vzorů

skloňovánívzor zájmena (příklady)

zájmenné ten *ten, tento, tehle, onen, kdo, někdo, leckdo, ledakdo, kdosi, kdokoli, nikdo*

náš *náš, váš, co, jenž, něco, ledaco, lecco, ledaccos, cosi, cokoli, nic, on, všechen*

adjektivní mladýmůj, tvůj, svůj, takový, týž, tentýž, sám, samý, jaký, který, každý, nijaký, žádný

jarní *její, jejíž, čím, ničím, něčím*

nesklonné – vztažná: *jehož, jejichž*

přivlastňovací: *jeho, jejich*

Zájmeno jenž

Zájmeno jenž je řazeno mezi zájmena vztažná. Na první pohled se nám může jeho použití zdát obtížné. Zájmeno jenž je ale velmi užitečným nástrojem, například při psaní slohové práce nebo souvislého písemného projevu; má totiž stejný význam jako zájmeno *který*, a proto je můžeme bez problému zaměnit a vyhnout se tak například opakování stejných slov. Tvary se liší s ohledem na rod a pád, proto je nutné použít správný tvar. Jak ho správně skloňovat :

JENŽ

pád	rod mužský	číslo jednotné		číslo množné
		rod ženský	rod střední	všechny rody
1. pád	<i>jenž</i>	<i>jež</i>	<i>jež</i>	muž. <i>již</i> , než. <i>jež</i> , žen. <i>jež</i> , stř. <i>jež</i>
2. pád	<i>jehož</i>	<i>jíž</i>	<i>jehož</i>	<i>jichž</i>
3. pád	<i>jemuž</i>	<i>jíž</i>	<i>jemuž</i>	<i>jimž</i>
4. pád	<i>jehož, než. jejíž</i>	<i>již</i>	<i>jež</i>	<i>jež</i>
6. pád	<i>němž</i>	<i>níž</i>	<i>němž</i>	<i>nichž</i>
7. pád	<i>jímž</i>	<i>jíž</i>	<i>jímž</i>	<i>jimiž</i>

ČÍSLOVKY

Číslovky (latinsky **numeralia**) patří mezi ohebné slovní druhy. Jsou to slova číselného významu a označují **počet** (dva), **pořadí** (druhý), **druh** (dvoje) a **násobenost** (dvakrát).

Můžeme rozlišit číslovky:

1. **určité** – vyjadřují přesný počet, lze je nahradit číslicí (*jeden list, pět stránek, tisíc hektarů*)
2. **neurčité** – nevyjadřují přesný počet, ale jen přibližný nebo relativní (*několik lidí, málo polévky, mnoho zkušeností*)

Číslovky = ohebný slovní druh

Číslovky řadíme mezi tzv. ohebné slovní druhy (společně s podstatnými jmény, přídavnými jmény, zájmeny a slovesy). To znamená, že mění svůj tvar. U číslovek tomuto jevu říkáme skloňování (u sloves časování).

Např. *jedna* dívka × (bez) *jedné* dívky × (s) *jednou* dívkou

Druhy číslovek

V rámci číslovek můžeme určit několik druhů, podle toho, co přesně číslovka vyjadřuje. Na základě toho rozlišujeme:

Číslovky základní

- Vyjadřují počet, případně pojmenovávají čísla.
- Na číslovky základní se ptáme otázkou **Kolik?**
- Často se spojují se jménem počítaného předmětu: *jedno* jablko, *pět* jablek...
- Mohou se vyskytovat i jako zlomky: *třetina*, *polovina*, *čtvrtina* či vyjadřují celek a jeho díl: *jeden a půl*, *půldruhého* dne.

Např.: *jeden, jedenadvacet, dvě stě jedna, tisíc, milion.*

Číslovky řadové

- Vyjadřují pořadí.
- Na číslovky řadové se ptáme otázkou **Kolikátý?**
- Zpravidla se skloňují podle vzorů přídavných jmen *mladý* a *jarní*. Např. *první* (podle vzoru *jarní*), *druhý* (podle vzoru *mladý*).
- Objevují se také v ustálených spojeních: *poprvé, posté, poněkolikáté*.

Např.: *pátý, několikátý, první, miliontý, poslední.*

Číslovky druhové

- Vyjadřují počet druhů.
- Na číslovky druhové se ptáme otázkami **Kolikero? Kolikerý?**
- Zpravidla se skloňují podle vzorů přídavných jmen mladý a jarní. Např. **dvoji** (podle vzoru *jarní*), **několikerý** (podle vzoru *mladý*).
- U pomnožných podstatných jmen tyto číslovky označují počet. Např. **troje** dveře (počet) × **trojí** dveře (druh).

Např.: *paterý, patero, několikery, nekolikero*.

Číslovky násobné

- Vyjadřují počet opakování děje (**dvakrát, několikrát, mnohokrát**) či násobenost (**dvojitá, dvojnásobná, mnohonásobný**).
- Na číslovky násobné se ptáme otázkami **Kolikrát? Kolikanásobně? Kolikanásobný?**

Např.: *pětkrát, pětinásobný, několikrát, nekolikanásobný*.

Tabulka druhů číslovek

druh	otázka	příklad
základní	Kolik?	<i>jeden, oba, sto jedna, tisíc, milion</i>
řadové	Kolikátý?	<i>pátý, několikátý, první, miliontý, poslední</i>
druhové	Kolikero? Kolikerý?	<i>paterý, patero, několikery, nekolikero</i>
násobné	Kolikrát? Kolikanásobně? Kolikanásobný?	<i>pětkrát, pětinásobný, několikrát, nekolikanásobný</i>
podílné	Po kolika?	<i>po jednom</i>

Skloňování číslovek

Číslovky základní: **dva, oba, tři, čtyři** mají zvláštní skloňování, které neodpovídá vzorům, jež známe. Proto si musíme tyto tvary zapamatovat a naučit se zmíněné číslovky správně skloňovat. Většinou je však již dávno známe a běžně je používáme.

pád	dva	oba	tři	čtyři
1.	dva, dvě	oba, obě	tři	čtyři
2.	dvou	obou	tří, třech	čtyř, čtyřech
3.	dvěma	oběma	třem	čtyřem
4.	dva, dvě	oba, obě	tři	čtyři
6.	dvou	obou	třech	čtyřech
7.	dvěma	oběma	třemi	čtyřmi

U ostatních číslovek se řídíme již známými vzory. Číslovky jsou slovní druh, který je možné skloňovat podle vzorů podstatných jmen, přídavných jmen i zájmen. K tomu, abychom k číslovce přiřadili správný vzor, je nutné si říci další

pády kromě prvního a najít shodu ve tvarech. Podle toho, k jakému vzoru číslovka náleží, rozlišujeme tři typy skloňování:

Skloňování substantivní (podle vzorů podstatných jmen)

1. podle vzoru **hrad** – *milion, tucet* (*milion bez milionu – hrad bez hradu*)
2. podle vzoru **stroj** – *tisíc* (*tisíc bez tisíce – stoj bez stroje*)
3. podle vzoru **žena** – *miliarda, polovina, tisícina, dvojka* (*miliarda bez miliardy – žena bez ženy*)
4. podle vzoru **růže** – *půle* (*půle bez půle – růže bez růže*)
5. podle vzoru **kost** – *tři* (*tři bez tří – kost bez kosti*)
6. podle vzoru **město** – *sto, desatero* (*sto bez sta – město bez města*)

Skloňování adjektivní (podle vzorů přídavných jmen)

1. podle vzoru **mladý** – *druhý, čtvrtý, pátý, tisícový, dvojnásobný* (*druhý bez druhého – mladý bez mladého*)
2. podle vzoru **jarní** – *první, třetí, tisící, obojí, dvojí* (*první bez prvního – jarní bez jarního*)

Skloňování zájmenné (podle vzorů zájmen)

1. podle vzoru **ten** – *jeden* (*jeden bez jednoho – ten bez toho*)

pád	rod mužský	rod ženský	rod střední
1.	jeden	jedna	jedno
2.	jednoho	jedné	jednoho
3.	jednomu	jedné	jednomu
4.	jednoho (než. jeden)	jednu	jedno
6.	o jednom	o jedné	o jednom
7.	jedním	jednou	jedním

Čtení číslovek a jejich pravopis

Při čtení složeného výrazu, který obsahuje číslovku, čteme všechny jeho části ve správném pádě – **skloňujeme všechny jeho části**.

Např. před 2863 lety (před dvěma tisíci osmi sty šedesáti třemi lety)

Jak se píše číslovky číslicí?

Číslovky můžeme psát slovy nebo číslicí. Při psaní číslicí se často chybuje v rozlišení základních a řadových číslovek.

Za řadovou číslovkou je třeba napsat tečku, naopak za základní se tečka psát nesmí.

Sejdeme se v 17 hodin. (sedmnáct) – číslovka základní

Sejdeme se po 17. hodině (sedmnácté) – číslovka řadová

Chodíme do 7. třídy (sedmé) – číslovka řadová

Je to na 10. straně (desáté) – číslovka řadová

Je to na straně 10 (deset) – číslovka základní

Tečka se nepíše za:

- letopočtem (*roku 1852*)
- za datem napsaným zlomkem (*4/5*)
- za označením kapitoly, stránky – pokud stojí za jménem (*kapitola 28, strana 13*)

Každou **číslovku složeného číslovkového výrazu píšeme zvlášť**. Jsou-li v obráceném pořadí – píšeme je dohromady.

Např. padesát pět × pětapadesát

Pouze na poštovních poukázkách a bankovních šecích se tyto výrazy píší dohromady.

6 nejčastějších chyb při psaní číslovek

Jaké jsou **nejčastější chyby**, které můžete udělat při psaní číslovek? Vybrali jsme pro vás ty nejfrekventovanější, se kterými jsme se u našich čtenářů setkali. Poučte se z jejich chyb a **neopakujte je!**

Datum

Datum **píšeme snad každý den** – v práci, osobním životě, kdekoliv. Ale přesto v něm píšeme spoustu chyb. A přitom zbytečně – základním pravidlem je, že den, měsíc a rok se vždy **oddělují tečkou a následující mezerou**.

Příklad:

Dnešní datum (kdy byl tento příspěvek publikován) je tedy správně zapsané jako 9. 4. 2016.

Skloňování číslic pomocí přípon

Pokud skloňujete číslice, rozhodně k nim **nepatří žádná koncovka** – toto je velmi častý nešvar, který najdeme snad ve všech textech s číslicemi. Nikdy tedy nepíšeme *6-ti*, *5ti*, *8-mi ani 30ti*. Pokud něco chcete vyjádřit číslicí, lze to (a dokonce musíte) psát **čistě a jednoduše**.

Příklad: Škola začala před 12 minutami. Vlak nám ujel před 60 minutami.

Psaní %

Také se jedná o velmi častý nešvar, který zde není jen pravopisně problematický, ale **ovlivňuje i význam**. A to musí zamotat hlavu i sebevětším jazykovým puristům.

Procenta od číslovky **oddělujeme mezerou** (30 %, 15 %), pokud je význam tohoto spojení x procent.

Procenta od číslovky **neoddělujeme mezerou** (30%, 15%), pokud je požadovaný význam v podobě odvozeného přídavného jména – 30% znamená třicetiprocentní, 15% je patnáctiprocentní.

Příklady: 30% kyselina chlorovodíková (třicetiprocentní), 30 % populace má nadváhu. (30 procent), 10(mezera)% (deset procent), 10% (desetiprocentní) K volbám přišlo 65 % všech občanů. (60 procent). Jedná se o 20% roztok chemikálií. (dvacetiprocentní).

Číslovky, přídavná jména a příslovce = dohromady?

Pokud chceme vyjádřit některá slovní spojení **číslicí společně s přídavným jménem** nebo příslovce, musíme je psát vždy dohromady. Jednoslovná spojení typu patnáctkrát, pětíměsíční či dvacetiletý musíme tedy psát jako **15krát, 5měsíční a 20letý**. Nepíšeme zde **pomlčky, spojovníky** a ani tečky. **Jsou zde nadbytečné.**

Příklady: 7letý (sedmiletý), 5násobný (pětinásobný)

S mezerami počítá i matematika

Mezery jsou **při vnímání významu** a jednoduchého vizuálního oddělení jednotlivých spojení a prvků ve větě důležité. Správný zápis například matematické rovnice je s mezerou **mezi každou číslicí a znaménkem**.

Příklad: 150 x 30 + 15 = 4 515

Čárka se nepíše ani u menších obnosů

Desetina čárka mezi celou peněžní hodnotou a haléři (když opomineme, že už se běžně haléře nepoužívají) je běžně uznávaným pravidlem pro zápis peněžních částek. Mnozí však netuší, že **čárka s pomlčkou** (příklad 70,-) se nepíše u celé částky v kombinaci s označením měny. Nepište je tedy prosím dohromady.

Příklad: 70,- (SPRÁVNĚ) 70 Kč (SPRÁVNĚ) 70,- Kč (ŠPATNĚ)

SLOVESA

Mluvnické kategorie sloves

Slovesa jsou řazena mezi tzv. ohebné slovní druhy (stejně jako podstatná a přídavná jména, zájmena a číslovky). Jediným rozdílem je, že tyto vyjmenované slovní druhy se skloňují, ale u sloves tomuto jevu říkáme **časování** (slovesa časujeme). Časování označuje to, že slovesa mění svůj tvar podle toho, jak se mění okolní slova a co přesně chceme vyjádřit. Na základě toho určujeme u sloves tyto mluvnické kategorie (významy): **osoba, číslo, čas, způsob, slovesný rod, slovesný vid, třída a vzor**, na které se podíváme podrobněji:

Osoba a číslo

U sloves můžeme určit tři osoby v čísle jednotném a tři osoby v čísle množném podle toho, kdo se daného děje účastní a kdo je jeho původcem. Mluvnická kategorie osoby je velmi úzce spjata s kategorií čísla a vždy je musíme určovat společně.

osoba	číslo	jednotné	příklad	číslo	množné	příklad
1.	já		<i>hrají si / dělám</i>	my		<i>hrajeme si / děláme</i>
2.	ty		<i>hraješ si / děláš</i>	vy		<i>hrajete si / děláte</i>
3.	on/ona/ono		<i>hraje si / dělá</i>	oni/ony/ona		<i>hrají si / dělají</i>

Jednotné číslo

- **1. osoba** – mluvčím je ten (vypravuje, říká to ten), komu se daná věc děje, kdo danou činnost vykonává.

Já čtu, uklízím, nosím, myslím, dělám, zpívám, piju...

- **2. osoba** – podmět je tzv. adresát děje (ten, komu to říkám).

Ty čteš, uklízíš, nosíš, myslíš, děláš, zpíváš, piješ...

- **3. osoba** – mluvčí (ten, kdo vypravuje), je jiná osoba než ten, komu se to děje (vyprávím o někom, komu se něco stalo, něco dělá apod.).

On/ona/ono čte, uklízí, nosí, myslí, dělá, zpívá, pije...

Množné číslo

- **1. osoba** – děj se vztahuje k nějaké skupině lidí, ve které je přítomen i mluvčí (ten, kdo vypravuje).

My čteme, uklízíme, nosíme, myslíme, děláme, zpíváme, pijeme...

- **2. osoba** – děj se vztahuje k nějaké skupině lidí, ve které ale mluvčí není přítomen (ti, komu to říkám).

Vy čtete, uklízíte, nosíte, myslíte, děláte, zpíváte, pijete...

- **3. osoba** – děj se vztahuje k nějaké skupině, ve které není přítomen mluvčí ani ten, komu to říkám.

Oni/ony/ona čtou, uklízí, nosí, myslí, dělají, zpívají, pijí...

Čas

U sloves můžeme rozlišit tři různé časy podle toho, kdy se daná událost, činnost, děj odehrává. Rozlišujeme čas **přítomný, minulý a budoucí**.

Čas přítomný

Označuje děj, který právě probíhá nebo děj, který probíhá v okamžiku promluvy. Při určování si můžeme pomoci tím, že si řekneme, zda děj probíhá právě teď.

Jedu, děláme, neseme, voláte, zpívají, houká.

Čas minulý

Označuje děj, který již proběhl (někdy v minulosti – minulý rok nebo týden, včera, před deseti lety, před hodinou apod.); událost, která se již stala.

Jel jsem, dělal, nesli, volali jsme, zpívali jste, houkala.

Čas budoucí

Označuje děj, který se teprve stane (někdy v budoucnosti – zítra, za měsíc, za rok, za dvacet let, za hodinu apod.); událost, která se ještě nestala.

Pojedu, uděláte, ponese, budeš volat, budou zpívat, zazpívají, zahoukají.

Čas budoucí můžeme tvořit dvěma různými způsoby:

a) Forma jednoduchá – tvoříme pouze připojením předpony (*píšu – napíšu, dělám – udělám apod.*) – ke slovesům nedokonavým.

b) Forma složená – tvoříme přidáním budoucího času pomocného slovesa být (*budu, budeš, bude, budeme, budete, budou – budu zpívat, budu tančit*) – ke slovesům dokonavým.

Způsob

Způsob je mluvnická kategorie, která vyjadřuje, zda je děj reálný, možný či nutný. Díky způsobu dokážeme rozlišit, zda o ději informujeme, zda se jedná o přání, rozkaz či o děj, který možná nastane. Rozlišujeme následující způsoby:

Způsob oznamovací

Jedná se o oznámení o tom, že se něco děje, stane nebo stalo. Je to základní způsob a používáme jej v běžné mluvě asi nejčastěji.

Cestoval jsem, cestuji, budu cestovat.

Způsob podmiňovací (kondicionál)

Vyjadřuje děj, který není reálný, ale může nastat (je to nějaká podmínka, přání, nejistota apod.).

a) podmiňovací přítomný – vyjadřuje děj, který je případně možný – může se stát, ale pouze pokud je splněna nějaká podmínka, případně se jedná o přání.

Kdybych byl bohatý, koupil bych si loď. – Je to situace, která se případně může stát – není zcela nereálná.

b) podmiňovací minulý – vyjadřuje děj, který se ale uskutečnit nemůže, je nereálný – daná situace se stala a teď již není možné s tím nic udělat.

Kdyby se byl rozhlédl, nesrazilo by ho auto. – Situace se již stala.

Způsob rozkazovací (imperativ)

Vyjadřuje rozkaz (výzvu, apel, radu apod.). Rozkaz může mít tři různé podoby podle toho, kterou osobu k tomu využijeme (které osobě rozkazujeme):

- 2. osoba jednotného čísla = **ty**, např. *piš, sed', spi, zhasni, rozsviť.*
- 1. osoba množného čísla = **my**, např. *pišme, sed'me, spěme, zhasněme, rozsviťme.*
- 2. osoba množného čísla = **vy**, např. *pište, sed'te, spěte, zhasněte, rozsviťte.*

Přehled časování sloves

způsob		osoba	číslo	jednotné	číslo	množné
oznamovací	čas minulý	1.	psal	jsem	psali	jsme
		2.	psal	jsi	psali	jste
		3.	psal		psali	
	čas přítomný	1.	píšu		píšeme	
		2.	píšeš		píšete	
		3.	píše		píší	
	čas budoucí	1.	budu psát	napíšu	budeme psát	napíšeme
		2.	budeš psát	napíšeš	budete psát	napíšete
		3.	bude psát	napíše	budou psát	napíšou
způsob rozkazovací		1.	–	píšme		
		2.	piš	píšte		
		3.	–	–		
podmiňovací	kondicionál (podmínka) přítomný	1.	psal bych		psali bychom	
		2.	psal bys		psali byste	
		3.	psal by		psali by	
	kondicionál (podmínka) minulý	1.	byl bych (býval) psal		byli bychom (bývali) psali	
		2.	byl bys (býval) psal		byli byste (bývali) psali	
		3.	byl by (býval) psal			